

7. Jesaja 53 en verzoening

Inleiding

In de vorige hoofdstukken onderzochten we het Oude Testament. Alles wijst er op, dat *in die tijd* serieuze toewijding aan God de enige voorwaarde is voor het leven in harmonie met Hem. Ook na korte of langere perioden van ontrouw en zonden is hernieuwde toewijding aan Hem altijd de ene weg tot verzoening. Offers bezegelden die (hernieuwde) toewijding als de enige weg waarlangs God vergeeft. Niets anders kan de relatie met God goed houden of herstellen.

Nu wordt Jesaja 53 vaak gezien als overtuigend bewijs, dat het voor verzoening met God ook nodig is, dat een ander – onschuldig en plaatsvervangend - onze straf draagt.

Men meent (a), dat hier duidelijk geprofeteerd wordt, dat een Knecht van God onschuldig zal lijden en sterven om plaatsvervangend de schuld en straf van zondaars te dragen. Vervolgens wijst men er op **(b)**, dat stukjes van deze profetie in het NT op Jezus betrokken worden en dat daaruit blijkt, dat dit hoofdstuk dus over Jezus spreekt! De conclusie is dan **(c)**, dat God hier laat weten, dat Hij weer genadig kan en wil zijn voor Israël (en de wereld) doordat Jezus later de 'eeuwige' straf voor hun zonden zal dragen en zo verzoening zal bewerken.

Men veronderstelt hierbij onbewust of stilzwijgend, dat de verwoesting van Jeruzalem en de jarenlange ballingschap niet de echte straf was voor Israëls zonden en ontrouw. De straf zou immers pas vijf eeuwen later op Jezus terecht komen. Deze stelling is strijdig met wat Jesaja zegt.

Door **bovengenoemd abc** is Jesaja 53 een zware fundamentsteen geworden onder het reformatorische leergebouw met de gevelspreuk 'verzoening door voldoening'. Daarom geven we in dit hoofdstuk nadrukkelijk aandacht aan deze woorden van Jesaja.

We stellen de volgende drie vragen:

- I. ***Dwingt Jesaja 53 ons te denken aan een plaatsvervangend dragen van schuld, straf en dood?***
Die uitleg moet dan wel heel helder en dwingend zijn, omdat (zoals we zagen) het hele O.T. verder geen aanleiding geeft om aan plaatsvervangend schuld- en strafdragen te denken.
- II. ***Gaat het in Jesaja 53 'direct' over Jezus?***
- III. ***Is een andere, verantwoorde uitleg mogelijk, die meer overeenstemt met wat de rest van het OT leert over verzoening?***

7.1. Relativering door een dringend signaal uit het N.T.

In discussies over verzoening gebruiken velen Jesaja 53 als 'het beslissende Woord'. Maar wie enig onderzoek doet, ontdekt al snel dat over de uitleg van dit hoofdstuk verschil van mening bestaat onder Bijbelgeleerden¹. Maar wat belangrijker is: in het NT lezen we nergens dat Jesaja 53 gehanteerd wordt als 'groot bewijs' uit de Schriften.

Het is goed om hier eerst te overwegen hoe groot het belang van dit hoofdstuk werkelijk is voor ons onderwerp (verzoening). Dit is mogelijk aan de hand van woorden van Jezus zelf. Na zijn opstanding konden zijn discipelen niet begrijpen wat er gebeurd was. Jezus wees hen er toen op, dat Hij volgens **'al de Schriften'** moest lijden en sterven om tot zijn heerlijkheid in te gaan. Hij wees op alles wat **in de wet van Mozes, bij de Profeten en in de Psalmen** over

¹ Wie iets van de moeiten rond Jesaja 53 wil opsnuiven kan bv lezen wat J. van Bruggen er over schrijft in zijn *Het Evangelie van Gods Zoon* (1996) p. 147v. Jaap Dekker in *'Het verhaal van de Knecht in het boek Jesaja'* (Soteria, nr 4, 2012): 'Het is moeilijk om door de bomen het bos nog te zien'.

Hem geschreven staat (Lucas 24:25b-27,44-46). Het feit dat Hij 'moest lijden en sterven' moet dus volgens Jezus **overal in het OT te vinden zijn!**

In deze studie ontdekten we echter, dat het OT *geen plaatsvervangend straflijden* kent of leert. **Jezus wees kennelijk op iets anders; op iets wat wél overal in het OT te vinden is; op iets waaruit blijkt 'dat Hij lijden moest ondergaan om zijn glorie binnen te gaan' (24:26).**

Deze woorden van Jezus zijn een belangrijk signaal. Ze leiden ons 'logisch' tot het volgende:

Zelfs al zou Jesaja 53 (als enige plaats in het OT) 'verzoening door voldoening' leren, dan is dit níet de (hoofd)reden waarom Hij moest lijden en sterven, want díe reden is volgens Jezus zelf in het héle OT te vinden.

Wat Lukas 24 vertelt over het onderwijs van Jezus relativeert niet alleen de betekenis van Jesaja 53 voor ons onderwerp, maar lijkt ook een aanwijzing te geven voor de uitleg ervan.

Leert het OT iets over de noodzaak van lijden (en sterven)?

We komen in het OT vaak tegen, dat *rechtvaardigen, leiders en verlossers* eerst een lijdensweg gaan (Jozef, Mozes, David). In beproevingen leren ze 'aan zichzelf te sterven' en helemaal op God te vertrouwen. Knecht van God, verlosser of leider zijn betekent immers verantwoordelijkheid dragen en vraagt overgave en toewijding. Via lijden en beproevingen 'schoolt' God zijn dienaren in geloof, hoop en liefde. Het gaat vaak 'door lijden heen naar de overwinning'. Eerst moet het eigen 'ik' overwonnen worden – dan komt de overwinning over vijanden en de 'sjalom'. *Deze route is 'normaal' voor individuele knechten van God.*

Ook voor het volk als geheel blijkt God deze weg te willen gaan. Het nageslacht van Abraham als geheel is ook Gods Knecht. God wil met hen iets groots gaan doen, waardoor de hele wereld gezegend zou worden (Gen. 12:2,3 NV). Zij zullen het licht der wereld zijn: volk van priesters en profeten in de wereld (Exodus 19:5,6). Maar dat zouden ze pas worden ná moeiten: na een periode van slavernij in Egypte en na beproevingen gedurende de reis door de woestijn en tijdens de verovering van het land! Daarna zou God met Israël als het ware zijn Koninkrijk bouwen op aarde. Er is van die geweldig grote toekomst toen niet veel terecht gekomen doordat Israël als geheel zich de leringen niet eigen maakte, die het tijdens de moeiten wel had kunnen en moeten leren.

Ook door middel van de wetten wilde de Heer het volk lessen leren en wijs maken. Bijvoorbeeld door de offerdienst. Daarmee wilde God het volk leren, dat je jezelf als knechten van God (individueel en als geheel volk) moet overgeven en offeren aan God (als een geurige gave aan Hem). Als mensen of het volk medewerkers van God mogen worden, hangt daar het prijskaartje van de zelfverloochening aan².

Dit principe blijkt duidelijk bij het 'prototype' van de bijbelse redder in het OT. Mozes werd lange tijd 'geparkeerd' in de woestijn Midjan om zijn eigenwilligheid af te leren (Exodus 2).

Toen pas wilde God hem inzetten: naar het hol van de leeuw om zijn volk te bevrijden!

Mozes was toen oud en bang en smeekte God om een ander te sturen (cf. Getsemané).

Maar Mozes *moest* gaan en werd Israëls grote verlosser, wetgever, leidsman en (be)middelaar. Via sterven aan zichzelf speelde hij een rol in Gods overwinningen.

Een zelfde weg gingen Jozef, David, Daniël, Nehemia, enz. We horen het ook vaak in de Psalmen en bij de Profeten: mensen worden via lijden gevormd tot Gods medewerkers. Ze leren zichzelf te kruisigen om zo God en het volk en de wereld werkelijk te kunnen dienen.

Het OT is vol van deze 'scholing door God via lijden'. Ook bij Job is dat zo (42:5).

Hierdoor is de vraag in Lukas 24:25 te begrijpen als een retorische vraag: 'Moest de Messias niet lijden?'. Ja, natuurlijk moest dat. Dit is immers Gods werkwijze van oudsher. De

² Ook Jezus leert, dat genade niet goedkoop is; bv in Matteüs 7:21ev; 16:24ev en Lucas 14:26ev.

Schriften zijn daar vol van. Het is dan ook vanzelfsprekend, dat Jezus net als alle andere gezalfden *gehoorzaamheid* (toewijding, TdR) *leerde via lijden* (Hebreeën 5:7-10), om zo namens God onze Bevrijding/Koning te worden.

Tegelijk verklaart dit, waarom in het NT vrijwel nooit *die* stukjes uit Jesaja 53 aangehaald worden, die volgens velen de 'verzoening door voldoening' leren. Als het daar bij Jezus niet om gaat, is dat niet 'vreemd'.

7.2. Een fundamenteel uitgangspunt - bij Jesaja 53 vaak vergeten.

De veel voorkomende redeneerfout wordt ook bij de uitleg van Jesaja 53 vaak gemaakt: het achterstevoren lezen. Doordat stukjes van Jesaja 53 in het N.T. betrokken worden op Jezus Christus, concludeert men direct dat Jesaja 53 over Jezus gaat. Dit *lijkt* Bijbels, maar zo wordt de uitleg al bij voorbaat ingekleurd en de blik versmald!³

Eerlijke exegese vereist dat je eerst een tekst leest in de eigen context, tijd en cultuur! Wie dat niet doet, vervalt zomaar tot inlegkunde. Ook bij Jesaja 53 moeten we vragen: hoe hebben de eerste hoorders (die Jezus niet kenden) het in hun context begrepen? ⁴ Pas als dát helder is, kan de vraag beantwoord worden wat de bedoeling is van latere verwijzingen naar dit gedeelte.

7.3. Gaat Jesaja 53 over schuld betalen en over Jezus?

Om los te komen van de gangbare uitleg, stellen we eerst wat kritische vragen. Hierdoor ontstaat nieuwe openheid om de tekst te lezen. Daarna proberen we te kijken wat er werkelijk staat.

Vraag 1.

Leerde Jesaja 53 *helder en overtuigend*, dat er een Messias zou komen die de zondes Schuld van het volk zal afnemen door hun straf daarvoor plaatsvervangend te dragen? Als dat waar is, roept dat de volgende vragen op:

- a. Waarom zijn er in het voorchristelijke Jodendom geen sporen van een toepassing van Jesaja 53 op een lijdende verlosser? (zie noot 4).
- b. Waarom vonden de discipelen van Jezus - en ook Schriftgeleerden - het lijden en sterven van Jezus dan zo onbegrijpelijk?
- c. Waarom werkt Jesaja 53 in discussies met Joden zelden of nooit als een overtuigend bewijs, dat de Messias (Jezus) plaatsvervangend onze schuld betaald zou hebben?
- d. Waarom zou Jesaja 53:4b dan zeggen dat het een vergissing was te menen dat de Knecht door God verstoten, geslagen en vernederd was? Volgens dit vers legt God hem géén lijden als straf op! Ook niet als plaatsvervangende straf!
- e. Als plaatsvervangend lijden en sterven zo duidelijk geleerd wordt in dit gedeelte – volgens velen – waarom lezen we dan nooit dat Jezus zijn discipelen hielp door hen hierop te wijzen, toen Hij merkte dat zij zijn spreken over zijn komende lijden en sterven totaal niet konden plaatsen?

Vraag 2.

Passen de algemene typering die Jesaja hier geeft werkelijk bij het leven van Jezus?

³ Zie hierover in hoofdstuk 1.

⁴ In het voorchristelijk Jodendom vinden we geen sporen van een toepassing van Jesaja 53 op een lijdende verlosser. Profetieën over de lijdende Knecht werden toen toegepast op het lijdende *volk* van God of op de vervolging en bevrijding van de rechtvaardigen – J. van Bruggen a.w. p. 147v.

In 52:14 staat: hij deed velen 'huiveren', zijn aanblik was 'gruwelijk en onmenselijk' en zijn uiterlijk had 'niets van een mens'. Jesaja 53:2-4 zegt dat de knecht 'onopvallend' was, *schoonheid miste en niet kon bekoren*'. Maar in de evangeliën lezen we dat mensen, zelfs kinderen(!), graag bij Hem kwamen. De algemene typering slechts betrekken op één dag (Goede Vrijdag) is niet aannemelijk als verklaring.

De genoemde huiveringwekkende typering passen wel bij het volk Israël in die tijd volgens Jesaja 1:5-9,21-24; 3:1v; 5:6v,25v; 6:11v. Ook vlak voor Jesaja 53 staan zulke woorden in 42:22-25; 51:17-20. De profeet Jeremia gebruikt zelfs identieke woorden in Jeremia 15:4v; 29:16-23 (vs 18: *Jeruzalem is huiveringwekkend voor koningen*). Zulke typering zouden later ook voor Babel gelden (Jeremia 50:23; 51:37).

Vraag 3.

Er staat: door de Knecht zullen 'veel volken opschrikken' en 'koningen sprakeloos staan' (52:15). Past dit bij de werkelijkheid rond Jezus of bij zijn sterven en opstanding?

Deze of soortgelijke woorden gebruikt de Bijbel om de trieste situatie van het volk Israël te schetsen (zie de genoemde teksten onder vraag 2). Ook om de verbazing te schetsen bij allerlei toeschouwers die bij de terugkeer het grote beloofde herstel van Gods volk zullen meemaken (49:6,7; 60:53; 62:2).

Vraag 4.

In *de context* – zowel vóór als ná Jesaja 52,53 – is geen aanwijzing, dat het hier (ineens) over een toekomstig persoon (Jezus) zou gaan.⁵ Met 'Gods Knecht' is steeds het volk of een persoon rond de tijd van de ballingschap bedoeld. Is het niet vreemd nu aan iemand anders te denken (die pas vijf eeuwen later zou komen)?

Vraag 5.

- Jesaja en andere profeten spreken steeds over de ballingschap als Gods straf. Die is *door het volk* en *door Jeruzalem* gedragen (Jesaja 42:24,25; 51:17; Jeremia 30:11b, 14,15; 46:28b; Ezechiël 5:13; 36:18,19). Er wordt zelfs gezegd, *dat haar schuld is voldaan; omdat zij een dubbele straf voor haar zonden heeft ontvangen!* (Jesaja 40:2; 51:19v; Jeremia 16:18). Is het dan geen vreemde boodschap, dat iemand anders hun schuld en straf zal gaan dragen?⁶
- De door Mozes aangekondigde vervloekingen zijn werkelijk *over Israël* uitgestort, volgens Daniël 9:11-14. Zou Jesaja 53 dan verkondigen, dat de vervloekingen *niet* over Israël gekomen zijn of dat die pas later door een Knecht (Jezus) gedragen zouden (moeten) worden? Dit is in strijd met hoe God de ballingschap aanduidt.
- Zou Jesaja in hoofdstuk 53 plotseling niet meer over de *concrete* zonden en straffen van Israël in die tijd van de ballingschap spreken, maar over iets anders???

Vraag 6.

Waarom kunnen we Jesaja 53 niet betrekken op het 'ware Israël' (als personificatie) en denken aan mensen als Jeremia, Daniël en z'n vrienden, Mordechai, Ester, Ezechiël, enz?

⁵ Jaap Dekker ziet bij Jesaja 49:3 'een andere knecht' dan in het voorafgaande, vanwege 'een poëtische structuur', *a.w. p.11-13*. Zijn argument hierbij is mager en lijkt willekeurig, omdat hij zelf eerder wijst op de exegetische regel: 'Als werkelijk een andere knecht (dan in het voorafgaande; TdR) bedoeld zou zijn, dan zou je mogen verwachten dat de tekst dit op een of andere manier expliciet had gemaakt'.

⁶ God zegt in Jeremia 50:20, dat er bij de terugkeer van Israël geen wandaden en zonden meer zullen zijn om nog mee af te rekenen (via straffen), omdat Hij vergeeft. Kan Hij ze later dan toch nog afrekenen met Jezus???

Onderging en droeg *dit ware Israël* niet mee de gevolgen van de zonden van anderen, als '*onschuldig lam*'? Zelfs volksgenoten wilden hen soms ter dood brengen (bv. Jeremia 11:18ev; 15:10ev; 43:1-6; 45:2-5; 49:12a).

Vraag 7.

Bijna alle in het NT genoemde 'vervullingen' van woorden uit het OT duiden op latere gebeurtenissen waarin iets van een herhaling lijkt te zitten van vroegere situaties, gebeurtenissen of ervaringen. Bewijst het feit dat woorden uit Jesaja 53 later op situaties in Jezus' leven betrokken worden, dat Jesaja 53 al over Jezus ging???

Vraag 8.

Jesaja kondigt de ballingschap aan. In 722 ging het 10-stammenrijk naar Assyrië en in 586 ging Juda naar Babel. Jesaja kondigt de terugkeer aan en dat God dan onvoorstelbaar grote daden voor zijn volk zal doen. Zou dit gaan over gebeurtenissen die pas 500 jaar later plaatsvinden (met Jezus)? Zou dat alle actualiteit en kracht van Jesaja's woorden voor zijn tijdgenoten niet wegnemen.⁷

Wie deze 8 vragen overweegt, zal moeten concluderen dat de traditionele uitleg – dat Jesaja 53 spreekt over plaatsvervangende betaling door Jezus Christus – niet erg aannemelijk is.

7.4. Over de uitleg van Jesaja 53.

Leeft de knecht van God die in Jesaja 53 genoemd wordt in de tijd van de ballingschap of kort daarna? Is op basis hiervan een goede en eerlijke uitleg van Jesaja 53 te geven?

Wie is de knecht of dienaar van God in Jesaja 53?

In Jesaja wordt vaker gesproken over de Knecht van de HEER. Soms lijkt hij een enkel persoon, die iets doet voor het volk⁸, maar meestal wordt het volk Israël als geheel (Jakob) bedoeld of een deel daarvan⁹. Deze stijlfiguur komt vaak voor in de Bijbel: een volk, een groep, een stad of een land wordt als een persoon voorgesteld.

Voorbeelden: Jeruzalem is vrouwe Sion (Jes 52:2). Zo wordt er ook gesproken over vrouw Babel of vrouwe Chaldea (Jes 47:1). In Klaagliederen 1 spreekt Jeruzalem als een klagende vrouw. De 'ik figuur' in Klaaglied 3 personifieert het vrome volk, dat lijdt en zucht onder de gevolgen van de zonden van volksgenoten en anderen. Het lijkt op Jes 53, net als Klaaglied 4:20,22; 5:7,16-18¹⁰.

Jesaja gebruikt de benaming 'knecht' zeker op twee manieren:

- ***Het volk Israël als geheel; met*** een grote roeping en taak in en voor de wereld; maar vanwege hardnekkige ontrouw door God geslagen, berooid en in ballingschap.
- ***De vromen of rechtvaardigen in Israël; het ware Israël***¹¹. Zij lijdten onschuldig mee onder Gods straffen die over het volk als geheel komen.

⁷ Bedenk hoe lang 500 jaar is! Natuurlijk kan de geschiedenis anders verlopen dan profetieën beloven, vanwege ongeloofsreacties van mensen. Meer hierover in hoofdstuk 9. Profeten spreken echter tot hun tijdgenoten over de actualiteit: over Gods plannen voor de nabije toekomst!

⁸ In Jes 49 gaat het om Jesaja zelf, maar die is dan tegelijk vertegenwoordiger van de getrouwen als collectivum ('Israël') volgens vs 3; zo ook in 50:10.

⁹ Zie Jes 41:8,9,14; 42:19; 43:1,10; 44:1,2,21; 45:4; 48:1,20; 49:3. Waarschijnlijk ook 42:1ev.

¹⁰ Personificaties vinden we ook in Jesaja 5 en Ezechiël 16 en 23. Ook vandaag is dat niet vreemd (Nederland lijdt, huilt of is blij – soms gepersonifieerd als een leeuw).

¹¹ Niet alle Israëlieten zijn Israëlieten, zo zegt Paulus later ook in bv Romeinen 2:28,29; 10:6. Dit was ook in het OT al duidelijk. Zie bv Deuteronomium 5:29 en Jeremia 9:25.

Het lot van deze twee knechten is nauw verbonden. Als God zijn volk (als hardnekkige knecht) laat bespotten en vernederen door vijanden, dan lijden de vromen (als ware knecht) onschuldig mee. Ja, de laatsten worden ook nog eens bespot en bedreigd als zij hun afvallige volksgenoten oproepen tot bekering!¹². Ondanks alles houdt de ware knecht hoop: er zal herstel komen! Maar ze horen via Jesaja, dat dit pas zal komen na een zware tijd van zuivering via de ballingschap.

Over die rest lezen we vaker bij Jesaja, ook al gebruikt hij de woorden 'rest' of 'knecht' niet¹³. Dan gaat het om de knecht die bestaat uit mensen als Daniël, Ezechiël en alle andere vromen en bekeerlingen. Ook Jesaja zelf hoort daarbij. Zij lijden onder de zonden van het volk en de gevolgen ervan. Velen sterven er zelfs door¹⁴. Maar deze vromen doen voorbede en wijzen een andere weg, ook al worden ze uitgelachen. Zij dragen de straf voor de zonden van anderen mee: de verschrikking van de ballingschap. Mensen als Ezra en Nehemia huilen met Psalm 137. Zij lijden, vasten, bidden. Zij zijn een deel van Jakob, Gods knecht (als geheel volk) en ze bidden: 'HEER, als volk hebben we geen rechten meer; maar ontferm U'. Zo spreken ze, hoewel zij zelf geen 'goddelozen' en 'zondaren' zijn! **Zij dragen (de last van) de zonden van anderen (mee) en lijden onschuldig.** Zij zijn **het ware Israël binnen Israël. De ware knecht binnen de knecht.** Zij hebben toekomst en weten dat zij volgens Gods plan het licht voor de volken zullen zijn (cf. 49:6) en een groot nageslacht zullen zien (vergelijk 53:10b met 54:1-5).

Als zij terugkeren uit de ballingschap dan juichen zij. Hun geloof wordt bevestigd: '*wie met God in tranen zaaien, zullen met gejuich maaien*' (Psalm 126).

Wat 'kenmerkt' de vrome dienaar van God?

De ware Israëlieten zijn geen revolutionairen of opstandelingen (meer). Zij erkennen Gods recht! Ze denken niet individualistisch, maar beseffen dat ze in de ballingschap met Gods terechte toorn over zijn volk als geheel te maken hebben. 'Onze zonden' zijn de oorzaak dat God boos is en 'ons' zo zwaar tuchtigt. **Zij vertrouwen God** en zijn daarom liefdevol en meegaand; volzaam als schapen voor de slacht. Zij hopen op God en zijn genade en roepen Hem nederig aan. Velen van hen leefden ook vroeger niet in zonden maar als rechtvaardigen (vs 9b). Hun trieste bestaan is echt veroorzaakt door volksgenoten. Ze lijden 'om de zonden van anderen'; maar zij vertrouwen op God en dragen die zonden van hun volk en de gevolgen ervan nederig mee en worden in dit lijden gelouterd en gevormd.

Hun houding is opvallend en 'spreekt' zelfs zo, dat het meerderen tot inzicht brengt. Velen gaan door hen inzien wat er aan de hand is en bekeren zich tot God. Zo brengt het *dragen van de zonden van anderen* veel van die zondaren tot **genezing** (vs 4). Velen gaan door hen inzien wat werkelijk leven met God is en wat werkelijk hemelse liefde is die God in de harten van mensen wil leggen en wat het dus is te leven en te dienen zoals God wil (knecht van God zijn). Veel zondaren gaan zo dankzij de knecht de redding uit de ziekmakende ellende van zonde en ballingschap meemaken.

We proeven bij deze vromen (deze knecht) dezelfde geest of gezindheid, die later ook Jezus beheerst. Hij is een latere knecht van God, de grootste! Ook Hij geeft zich in zijn tijd over aan Gods leiding. Hij schikt zich onder de ellende, die anderen veroorzaken met hun zonden. Ook Hij is gewillig als een schaap dat naar de slachtbank gaat en wacht op de tijd dat de lijdenstijd volbracht is. Citaten uit het OT, die in het NT op Jezus betrokken worden wijzen er

¹² Lees bv Jeremia 11:18v; 15:10v; 18:19-23; 20:1v,7-18. Ook Jesaja 7:10-14 tekent het verzet om te luisteren.

¹³ Bv in 7:14; 8:16-18; 57:1v. Voor de vromen daagt er toekomst: Jes 55:6,7; 56; 57:13; 58:6-14; 59:18-20.

¹⁴ Dat lezen we bv in Jesaja 1:16,17,23; 5:8; 57:1,15; 59:3,7. Ook Jeremia 6:7; 15:10,11.

op, dat Jezus een echte 'knecht van God' is. Hij leeft echt voor God en zijn naasten – ook in moeiten – net zoals Jesaja en al Gods knechten vroeger deden. Hij volhardt, incasseert, doet voorbede, zoekt steeds het welzijn van anderen en hun genezing en vertrouwt op God (cf. Hebreëen 12:2).

Gods knechten worden altijd gekenmerkt door de mentaliteit van bidden, wachten en trouw blijven. Want de Geest van God regeert in hen – ze zijn bereid onschuldig te lijden en te sterven als dat nodig is voor God en zijn koninkrijk. In Abraham, Mozes, David, Daniël, Nehemia e.a. is steeds dezelfde Geest herkenbaar! In Jezus, de grootste en volmaakte Knecht, wordt de knechtsgestalte volledig vervuld. Hij leeft dat leven volmaakt (voor) en geeft dat leven door zijn Geest ook in zijn volgelingen.

Wat zijn vervullingen?

In het NT worden woorden uit het OT betrokken of toegepast op Jezus of door Hem gebruikt. Dat wekt de indruk, dat die woorden in het OT 'dus' ook al spreken over Jezus. Dat is echter te makkelijk en onjuist. Een helder voorbeeld is Psalm 22. Daar staat in 22:2 de lijdensklacht: *'Mijn God mijn God, waarom hebt U mij verlaten?'* David brengt daarmee onder woorden dat hij het gevoel heeft dat God hem verlaten heeft.

Mensen die Davids situatie aanschouwden zullen dat ook gedacht hebben. Toch was dat niet de werkelijkheid, zo weet David zelf ook wel volgens Psalm 22:5,6,25,26. Ook de Knecht van Jesaja 53 is niet door God verlaten en verstoten, ook al leek het er op. In 53:4b zegt de spreker: 'we hadden het mis toen we dachten dat de knecht door God verstoten (verlaten), geslagen en vernederd was'. Dat leek zo voor de toeschouwers, maar dat was niet de werkelijkheid! Diezelfde vergissing herhaalde zich weer bij de aanblik van Jezus op Golgotha.

Jezus uit zijn gevoel van verlatenheid op Golgotha met woorden van David (Matteüs 27:46). Moeten we nu concluderen: deze Psalm gaat dus al over Jezus? Nee, want het is duidelijk een noodkreet van David in een ellendige situatie (Ps 22:1). Toch stelt hij zijn vertrouwen op God (22:20-22)! Jezus die de Schriften kent, reageert op zijn noodsituatie als vanzelf met woorden uit de Schrift. Hij laat merken dat Hij in eenheid met David leeft! Dezelfde geest, dezelfde manier van roepen in nood! Die geestelijke gezindheid hoort bij Knechten van God; bij het ware volk van God. Psalm 22 is dus geen profetie over Jezus; terwijl je toch kunt zeggen dat Psalm 22 ook bij Jezus vervuld werd.

Vervullingen zijn vaak (vollere) herhalingen van soortgelijke gebeurtenissen of situaties.

Andere voorbeelden:

In Matteüs 1:22,23. Hier wordt bij de aankondiging van de geboorte van Jezus een woord uit Jesaja 7 aangehaald: een kind zal de naam 'Immanuël' krijgen. Dat dit al gebeurd was in de tijd van koning Achaz blijkt duidelijk in Jesaja 7:14-17. Tegen Jozef zegt de engel nu, dat God iets aan het doen is, waardoor mensen weer opnieuw moed grijpen en 'immanuel' zullen zeggen. De vervulling is: er gebeurt weer net zo iets als vroeger (maar nu groter).¹⁵

Ook in Matteüs 2:18 is het onbetwistbaar, dat het woord over het verdriet in Rama oorspronkelijk doelde op het verdriet bij de wegvoering in ballingschap. Het is echter vanzelfsprekend, dat Matteüs aan die woorden denkt als hij vertelt over de verschrikking die Herodes Bethlehem aandeed. Intens verdriet was daar al eens vaker geweest en nu gebeurt er weer zo iets.

¹⁵ Matteüs 1:22v wordt lastig, als we de Bijbel achterstevoren lezen. Heeft Jesaja al eeuwen tevoren met het woord (dienst-)'maagd' de unieke maagdelijke geboorte van Jezus aangekondigd? In Jesaja 7 gaat het helemaal niet om een máagdelijke geboorte. Daarom kan het bij de vervulling van zo'n woord daar ook niet om gaan. Zowel in Jesaja als in Matteüs gaat het er om, dat spoedig weer geroepen zal worden 'immanuel!'. Jezus zelf kreeg niet die roepnaam, maar bewerkte met zijn daden dat 'immanuel' (na lange tijd) weer beleefde werd.

In Matteüs 4:14-16 wordt gezegd dat Galilea een groot licht zal zien. Deze woorden van Jesaja gaan over de terugkeer van het volk uit de ballingschap. Dat is toen gebeurd. Maar later gaat er via Jezus weer en nog meer licht in diezelfde landstreek schijnen. Het is begrijpelijk, dat Matteüs dan aan dit woord denkt en in zijn tijd een vervulling ervan ziet. Dezelfde genade van God – op een andere manier, in dezelfde regio! Zo kunnen Bijbelwoorden door alle eeuwen heen opnieuw bevestigd, herhaald of vervuld worden in allerlei gebeurtenissen.

Opvallende keus in citeren.

In Jesaja 53 staan woorden, die volgens velen duiden op ‘plaatsvervangend dragen van schuld of straf’. We lezen in de NBV: *‘Hij was het die ... ons lijdten op zich nam (4) ... Om onze zonden werd Hij doorboord, om onze wandaden gebroken. Voor ons welzijn werd Hij getuchtigd, zijn striemen brachten ons genezing (5) ... maar de wandaden van ons allen liet de HEER op hem neerkomen (6b) ... om de zonden van mijn volk werd hij geslagen (8c) ... Hij offerde zijn leven voor hun schuld (10b) ... Hij droeg ... de schuld van velen (12e)’*.

Nu is het opvallend, dat juist deze woorden nergens in het NT aangehaald worden. Andere stukjes van Jesaja 53 worden wel op Jezus betrokken, maar uit déze verzen slechts één keer iets¹⁶. Dit is verbazend. Want als ‘plaatsvervangend strafdragen’ de kern van Jezus’ werk zou zijn, zoals velen denken, dan zou je verwachten dat juist bovenaangehaalde verzen geciteerd zouden worden. Dit lijkt er op te wijzen dat velen (ongewild en onbewust) een verkeerde leer in de Bijbel inlezen.

Onze zonden dragen.

In 53:12e staat dat *‘hij veler zonden gedragen heeft’* (NV)¹⁷. Hoe moeten we dit begrijpen? De Hebreeuwse woorden *‘nasa’* en *‘sabal’* zijn synoniemen en betekenen: *‘dragen, optillen, op/verheffen’*. Nu is het de vraag: hoe kun je zonden van anderen dragen, optillen? Ook is het een verhelderende vraag: om welke zonden gaat het? Gaat het om de zonden van Israël, die God bestraft met de ballingschap? De straf op die zonden wordt door het volk gedragen. En zoals we zagen: de Knecht is mee onder die straf en lijdt mee. Maar met anderen mee straf dragen als onschuldige is wat anders dan zonden dragen. Het meest waarschijnlijk is, dat het hier gaat om de zonden die Hem, de knecht, aangedaan worden.

‘Nasa’ kan *‘vergeven’* betekenen als dat in de context past¹⁸. Dan gaat het om zoiets als zonden verdragen, er aan voorbijgaan, afzien van straffen. En dat lijkt me hier ook het geval. Jesaja 53:12e zegt, dat de knecht de zonden van velen (ver)draagt (vergeeft). Ja, Hij neemt het zelfs voor die zondaars op (door voorbeden), zegt het vervolg. Dat is extra bijzonder als die zonden hem aangedaan zijn en hem pijn berokkenen. Dit gedrag van vergeven en voorbidden is de reden, waarom God dit vrome Israël verhogen zal, zegt vs 12. Echte dienaars van God worden niet door wraakgedachten geleid maar door liefde! Zij zoeken ondanks alles de genezing, het welzijn van het zieke en zondige volk. Zo doen vromen in de tijd van de ballingschap; zo doet Jezus later tijdens zijn lijden ook.

Het is mogelijk en lijkt me aannemelijk 53:11d,12e te lezen als: *‘Hij (= de rechtvaardigen, die samen de ware knecht binnen Israël zijn) heeft de zonden van velen (het zondige Israël) op*

¹⁶ Alleen Jesaja 53:5d (*‘zijn striemen brachten ons genezing’*) wordt in 1 Petrus 2:24 aangehaald in verband met de kruisiging. In 7.5 wordt ook dit citaat uit Jesaja 53 besproken.

¹⁷ De NBV vertaalt hier interpreterend en kleurt het daardoor beperkend in: *‘Hij droeg echter de schuld van velen’*. *Schuld dragen* is net wat anders dan *zonden dragen*. Zie het vervolg.

¹⁸ O.a. in Genesis 18:24,26; Exodus 34:7; Jesaja 2:9; Hosea 1:6; Psalm 25:18; 32:1,5; 85:2.

zich genomen, gedragen in de zin van *verdragen*'. De slechte Israëlieten veroorzaakten en veroorzaken nog steeds door hun zondige daden voor de rechtvaardige Israëlieten verdriet, onrecht en leed. De rechtvaardigen zijn immers in de ballingschap door de zonden van anderen (zoals bv Deuteronomium 28 al aankondigde). Ook worden zij zelfs in de tijd van de ballingschap nog wel bespot en vernederd door hun eigen volksgenoten. De rechtvaardige knecht gaat onder de zonden van anderen en de gevolgen daarvan gebukt! Hij moet hun zonden (ver)dragen! Zij lijden om/vanwege de zonden van anderen. En ze doen dat gewillig en vertrouwend op God! Als zondaren dit later gaan inzien, zullen ze (eventueel na hun bekering) zeggen wat in Jesaja 53 staat: '*Door/om/vanwege onze zonden werd hij doorboord en door/om/vanwege onze wandaden gebroken ... (5); wij dwaalden rond als schapen, ieder zocht zijn eigen weg; maar de wandaden van ons allen liet de Heer op hem neerkomen*', op de rechtvaardigen als de rechtvaardige knecht (6).

Gods straf kwam vanwege het slechte gedrag van velen over heel Israël. Het was er ellendig aan toe – ook de rechtvaardigen onder hen. Zij droegen de zonden van anderen (mee). Exact geformuleerd zeg je dan: zij dragen mee de gevolgen van de zonden van anderen – alsof ook zij schuldig zijn.

Hij droeg onze ziekten.

De zonde wordt ook als een dodelijke ziekte voorgesteld die het leven afbreekt¹⁹.

De Knecht (de rechtvaardigen) *droeg onze ziekten en nam ons lijden op zich* (4a), zonder dat velen dat zagen. Zij zagen de knecht, die zo op God vertrouwde, juist als door God verstoten, geslagen en vernederd (4b) en bespotten de mensen die namens God spraken dan ook wel. De knecht nam echter geen afstand van het zondige volk, maar zocht het goede voor het volk door vergeving, verkondiging en voorbeden. Zo zochten ze herstel of genezing van de zonde-ziekte van het volk.

Ook Jesaja 53:4 gebruikt 'nasa'. Daar gaat het om het dragen/nemen van ziekten. Dit wordt in het NT geciteerd, als Jezus te midden van zieken is en hen geneest (Matteüs 8:17). Hij ziet hun pijn en verdriet en loopt er niet voor weg maar bewijst liefde met zijn mogelijkheden: Hij tilt de last die zij dragen op en neemt die weg. Hij geneest mensen dankzij de macht die Hij van Vader ontving. Net als Elia en anderen dat soms mochten doen. Jezus 'droeg' hun ziekten dus zelfs weg. Maar Jezus nam niet de bezetenheid en ziekten van de mensen over door zelf in hun plaats ziek, bezeten of melaats te worden²⁰. Dat doet de knecht in Jesaja 53 ook niet. Naar vermogen boden de rechtvaardige hulp. Uiteraard hadden zij minder mogelijkheden dan Jezus of Elia, maar zij bewezen wel liefde en 'droegen' zo de ziekten of de zieken of de zondaars en leden met hen mee. Zij deden dat, hopen dat er mee door hun gedrag anderen tot nadenken, tot bekering en genezing zouden komen.

Zo kunnen we zeggen, dat ook God zelf door de geschiedenis heen de zonden van het volk 'draagt'. Hij lijdt er onder (bv in Jesaja 1:4,13-15; Jeremia 9:1,2; 12:7v), maar (ver)draagt vaak die zonden en zoekt toch het goede voor het volk. Gods knechten vertonen Gods beeld als ze ook onrecht en zonden van medemensen (ver)dragen en toch het goede voor die zondaars zoeken en bereid zijn te vergeven en door de liefde zondaars willen winnen of

¹⁹ Dat zonden ook werkelijk ziekten in het volk zullen brengen, heeft God vaak waarschuwend laten weten in de wet van Mozes (zie bv Deuteronomium 28). Dit betekent niet het omgekeerde: dat ziekten *altijd* door zonden veroorzaakt zijn. Een ieder beproeve zich nuchter.

²⁰ J. van Bruggen geeft in zijn *Matteüs* (CNT), p. 143-146 exegetische argumenten waarom het bij de woorden 'nemen' en 'dragen' in Jesaja 53:4 en Matteüs 8:17 niet kan gaan om 'plaatsvervangend ziek of zwak zijn'. Het gaat er niet om dat Hij de ziekten (op zich) neemt en (zelf) gaat dragen, maar dat Hij die ziekten en zwakten heeft 'weggenomen' of 'weggepakt', zodat de mensen ze kwijt zijn.

redden. Nogmaals: dit is wat anders dan 'plaatsvervangend de zonden, schuld, straf of ziekten voor anderen dragen'.

Dienaars van God lijden en staan vaak machteloos als schapen, die naar de slachtbank gaan. 'Om' zonden van anderen worden vromen doorboord. Maar als ze vol eerbied en ontzag voor God blijven, groeien ze in de bereidheid helemaal te leven voor God²¹. Ook in de tijd van de ballingschap was dat zo. God leerde hen zijn hemelse gezindheid: het kwaad willen overwinnen door het goede (Romeinen 12:21).

Lijden vormt de dienaren.

Nog een punt in 53:6b vraagt onze aandacht. Daar staat dat eigenwijze en halsstarrige mensen, die achteraf ontdekken hoe ze deden, zeggen: '*onze wandaden / ongerechtigheid heeft God op hem doen neerkomen*' (NV/NBV), '*op hem doen aanlopen*' (SV). God liet toe dat zonden van goddeloze Joden (en heidenen) neerkwamen op de vrome Joden; dat die hen troffen en kwetsten.

Hetzelfde staat in vs 10a nog directer: *De HEER wilde zijn knecht breken en ziek maken*. Waarom wilde en deed God dat?

Omdat Hij via die weg de rechtvaardigen wil vormen. Dat is een van Gods methoden om mensen te vormen en op te voeden: via moeiten, beproevingen en verzoeken. De knecht (collectivum) van God moet leren aan God en z'n naasten zo toegewijd te zijn *als een offerlam* (vs 10b en 7)²². Alleen via de weg van liefdevolle toewijding zal het plan van de HEER slagen en de grote beloofde toekomst werkelijkheid worden! (vs 10d). Door toewijding van de Knecht weet ook het nageslacht waar het om gaat (10c). Via wie moet de wereld het anders leren?

Lijden als straf óf als loutering.

Straf opleggen aan een onschuldige wordt in de Bijbel onrecht en een gruwel voor God genoemd (Spreuken 17:15,26). Het wordt door de HEER verboden (Exodus 23:7v).

Toch lijden onschuldige rechtvaardigen (die er nog zijn) mee onder dezelfde straf die over het hardnekkige volk als geheel komt. Maar voor hen is het dan geen straf – al ervaren zij het zo wel eens - maar een louterend vuur in Gods hand. Zij zitten 'in hetzelfde schuitje', maar lijden onschuldig, als dienaren van de HEER.

Het wordt als een grote vergissing gezien in Jesaja 53:4b, dat de sprekers dachten dat God de knecht verstoet en geslagen had. Dat concludeerde men ten onrechte uit het lijden waaronder de (ware) knecht leed. Dat lijden was voor hen niet Gods straf of slaande hand, die hen om hun eigen of of andermans zonden sloeg. Het was voor hen bedoeld als een loutering. Je zit dan wel in hetzelfde schuitje maar toch totaal anders!

7.5. Aanhalingen in het N.T.

In het N.T. worden woorden uit Jesaja 53 op Jezus en zijn handelen betrokken. Bepaalde ervaringen of gebeurtenissen herhalen zich – meestal intenser. We gaan nu de aanhalingen na:

In **Matteüs 8:17** wordt Jesaja 53:4 aangehaald. Dit is al besproken onder 7.4.

²¹ Zoals Psalm 129 zegt in de NBV 'in alle lijden hebben ze me niet gebroken'. Ook andere Psalmen spreken ervan dat God zijn knechten oefent in de strijd van vandaag voor toekomstige strijd (Psalm 18:33,35; 119:71). Er wordt weleens gedacht dat pedagogisch lijden niet zinnig of nodig is voor een onschuldig of goed iemand. Maar Hebrëen 5:8 leert dat dit een onjuiste gedachte is.

²² Bij de offers, ook bij schuldoffers, draait het altijd om toewijding (liefde). Dat is de kern van de Godsdienst.

Jezus wil noden van mensen wegnemen, waar Hij kan. Dat kenmerkt dienaren van God. Het vermogen van Jezus is groter dan van andere knechten. Maar het principe is hetzelfde. Jezus 'vervult' zo, wat ook kenmerk was bij de vromen (de knecht) in de tijd van de ballingschap. De aanhaling wil zeggen, dat Jezus echt te herkennen is als (groot) dienaar van God!

In **Lucas 22:35-37** zegt Jezus, dat Hij en zijn discipelen getroffen zullen worden door vijandschap en veroordeling. Hij zegt tegen hen: Verwonder je niet. Want in Jesaja 53:12d staat al, dat een dienaar van God zo behandeld wordt. Dat is de 'normale' gang van zaken. Maar verheug je over de uitkomst (53:12ab). Jezus zegt, dat ditzelfde Hem als rechtvaardige ook zal treffen. Bij Hem is het een zoveelste en tegelijk diepste vervulling. Jezus leeft als een rechtvaardige en identificeert zich dan ook als vanzelf zó met de knechtfiguur in Jesaja, dat Hij wat daar staat direct toepast op zichzelf. Veel van wat over de rechtvaardige(n) in het OT geschreven staat, geldt (ook) voor Mij en is als het ware over Mij geschreven!

In **Marcus 15:28** gaat het om hetzelfde. Bij de kruisiging tussen twee moordenaars moest Marcus waarschijnlijk ook denken aan Jesaja 53:12. De knecht (de rechtvaardigen in die tijd) werden ook onder de misdadigers gerekend. Marcus ziet het letterlijk ook met Jezus gebeuren! Alsof Hij net zo was als die anderen.

In **Johannes 12:37,38** wordt Jesaja 53:1 aangehaald om aan te geven, dat de verbazing over het sterke ongeloof tegenover Jezus en zijn werk niet nieuw is. Soms gebeurt het dat God roept en van zijn heil laat proeven, maar dat velen zich toch blind blijven verzetten. Jesaja 'zag' diezelfde heerlijkheid van God (dezelfde als die van Jezus! Vs 41) en profeteerde in zijn tijd. Maar het volk was toen te ver gegaan. Velen mochten zich niet meer bekeren en bleven zich daarom verzetten (Jesaja 6, aangehaald in Johannes 12:39ev). Jesaja 53:1 onderstreept de verbazing over de blindheid in die tijd. Jezus verbaast zich er in zijn tijd ook over. Blijkbaar mogen velen het heil nu ook niet meer zien. Jezus ziet verbaasd het volhardende verzet om zich heen (vs 37). Hij constateert: dit is een trieste vervulling of herhaling van wat in Jesaja's tijd ook gebeurde.

In **Handelingen 8:26ev** gaat over een eunuch, die Jesaja 53 leest. Als de eunuch aan Filippus vraagt over wie de profeet het heeft, lezen we niet als antwoord: 'over Jezus'. Lukas vertelt dat Filippus aan de eunuch het evangelie van Jezus verkondigde 'waarbij hij Jesaja 53 als uitgangspunt nam'. Helaas vertelt Lukas niet hoe Filippus de lijdende knecht van Jesaja 53 verbond met Jezus. Dat is onbekend. We kunnen er van alles bij bedenken, maar deze tekst geeft ons geen aanwijzingen voor de uitleg van Jesaja 53.

Ook wij nemen in preken vaak een gedeelte uit het OT als uitgangspunt (bv. over Gideon of David) om het evangelie van de Christus te verkondigen. Dat betekent niet dat dat gedeelte dus (direct) over Jezus gaat.

In **Romeinen 10:16** haalt ook Paulus (net als Jezus in Johannes 12) Jesaja 53:1 aan om te laten weten, dat de onwil om te luisteren in zijn tijd niet nieuw is. Dit 'principe' herhaalt zich steeds weer in de geschiedenis.

In **Romeinen 15:21** zegt Paulus, dat hij naar heidenen wil die het evangelie nog niet gehoord hebben. Hij beargumenteert dit door te wijzen op het verlangen van God, zoals dat al doorklonk in de tijd van de ballingschap volgens Jesaja 52:15d. Het was ook altijd al Gods plan om via Israël (zijn knecht) de heidenen te bereiken.

In **1 Petrus 2:20-24** wordt Jesaja 53:5d aangehaald. Petrus maakt helder dat lijden voor christenen een blijk van Gods genade is (2:20). Op goede manier je lijden dragen is onze roeping (2:15,21a) om mogelijk daardoor anderen te winnen (2:12) of te genezen. Ook Christus leed voor anderen en is ons ten voorbeeld (21b). Wij kunnen zo leven, omdat Hij in ons is. En Hij zondigde in al zijn lijden niet! (22). Lijden is nooit een argument om te zondigen! Kwaad moeten we met liefde beantwoorden en het zo '(ver)dragen' en het

overwinnen door het goede. Vertrouw daarvoor op God, zoals Jezus (23). Hij overwon al ‘onze zonden’: alle aardse verleidingen en begeerten, die op hem afkwamen. Hij gaf er niet aan toe maar kruisigde ze (24a). Eerst in zichzelf en daarna aan het kruis²³! Nú kunnen wij *met Hem in ons* ook onze zonden (zondige neigingen) kruisigen en rechtvaardig leven (24b). Door innerlijke kruisiging zijn we dood voor de zonde en wordt zichtbaar dat Jezus ons geneest van alle wraakzucht, egoïsme en zonde. God liet toe dat Jezus werd gestriemd door mensen, tot voorbeeld voor ons (vs 21) en opdat zijn geestelijke gezondheid (kracht en liefde) in zijn menselijk bestaan zou groeien. En sinds Pinksteren zijn die kracht en liefde nu door zijn Geest in ons. Zo ‘zijn wij door zijn striemen genezen’. De gestriemde, getrainde en gestaalde overwinnaar is *in ons*. Hij geneest ons van de zondeziekte (Jesaja 1:5) en ook van de verleidingen, die vanuit Satan en wereld op ons af komen. Jezus is de enige echte Herder en Hoeder van onze zielen (vs 25). Petrus leert dus dat lijden voor christenen een zegen is²⁴. Dat was ook een les van Jesaja 53 voor de knecht(en) van God in die tijd. Het gold zelfs voor Jezus (Hebreeën 5:8). Wie denkt dat het zonder lijden kan, vergist zich (zie de zaligsprekingen in Mat 5:1-11). Het gaat altijd door lijden heen naar de overwinning. Alleen via kruisiging ontstaat er nieuw leven in onszelf en via ons ook bij anderen.

7.6. Conclusies betreffende Jesaja 53.

a. Jesaja 53 gaat niet over Jezus – ook al wordt dat vaak beweerd. Jesaja 53 gaat over de ware, vrome Israëlieten, die in die tijd samen (als collectivum) de ware Knecht of Dienaar van God zijn. Deze uitleg past goed in de context, in de tijd van Jesaja en in het hele OT.

b. Aanhalingen in het N.T. van woorden uit Jesaja 53 bewijzen niet, dat Jesaja over Jezus profeteert, maar wijzen op parallellen tussen de vromen in Jesaja 53 en het leven van Jezus en zijn volgelingen. Meestal gaat het om een (intensievere) herhaling en noemt men dat een vervulling.

c. Jesaja 53 leert, dat God vaak mensen wil vormen en opvoeden via moeiten. Daarom gaat het voor Gods knechten vaak ‘via lijden naar de overwinning’ (Jesaja 52:13-15 en 53:2,10b, 11,12). Bij deze uitleg is Jesaja 53 niet een van de weinige, maar één van de zeer vele bewijzen in de Schriften, dat de Messias *moest* lijden en sterven om tot zijn glorie te komen (Lucas 24; 1 Korintiërs 15:3).

d. Voor de reformatische leer van ‘verzoening door plaatsvervangende betaling van onze schuld en straf door Jezus’, kan geen beroep gedaan worden op Jesaja 53, omdat die leer hier niet geleerd wordt (net zo min als in de rest van het OT).

²³ Al in Getsemané kruisigde Jezus innerlijk of geestelijk alle verleidelijke verlangens door niet voor pijn, spot en dood weg te lopen. Heel zijn leven kruisigde Hij alle menselijke en natuurlijke neigingen. Hij wilde zich niet door angst en bezorgdheid laten beheersen! Als we deze twee soorten kruisiging (innerlijk en uiterlijk) onderscheiden, begrijpen we Galaten 5:24 en 6:14 en Romeinen 6:1-6 beter.

²⁴ Het is onjuist om op grond van Jesaja 53:5d en 1 Petrus 2:24c te stellen, dat Jezus al onze ziekten in het heden weg wil nemen. Dat stellen ‘charismatische predikers’ (o.a. Derek Prince). Jezus droeg onze ziekten niet als plaatsvervanger. Claimen van genezing berust vaak op deze onjuiste exegese. Natuurlijk kan God alle zieken genezen. Hij zal dat eens doen (Openbaring 21). Maar in zijn wijsheid weet Hij wat wij moeten leren. Hij kan ons vormen door genezingen, maar ook door ziekten en handicaps. Het gaat Hem er in de eerste plaats om, dat wij geestelijk gezond en sterk worden. Vaak moeten wij eerst leren onszelf innerlijk te kruisigen. Dan getuigt ons leven van de Gekruisigde. Juist via lijden geeft God ons kansen om te getuigen en te groeien (1 Petrus 2:19-21; 3:14,18; 4:1,2; 5:6; Filippenzen 2:29; Romeinen 14:7,8). Denk en praat positief over lijden!

e. De gedachte dat de knecht *door God (plaatsvervangend voor anderen) gestraft wordt*, moet volgens Jesaja 53:4b zelfs als een exegetische misser en misvatting gezien worden!

Het is exegetisch niet eerlijk en een verdraaiing van de tekst, als men de beschreven vergissing verandert door de tekst als volgt aan te vullen: we dachten dat de knecht door God gestraft werd *om zijn eigen zonden in plaats van om de zonden van anderen*. Op deze manier wordt door veel reformatorische commentaren deze tekst aangepast en 'passend bij hun leer' gemaakt.